

Resurseffektiva och giftfria produkter och halverad indirekt klimatpåverkan

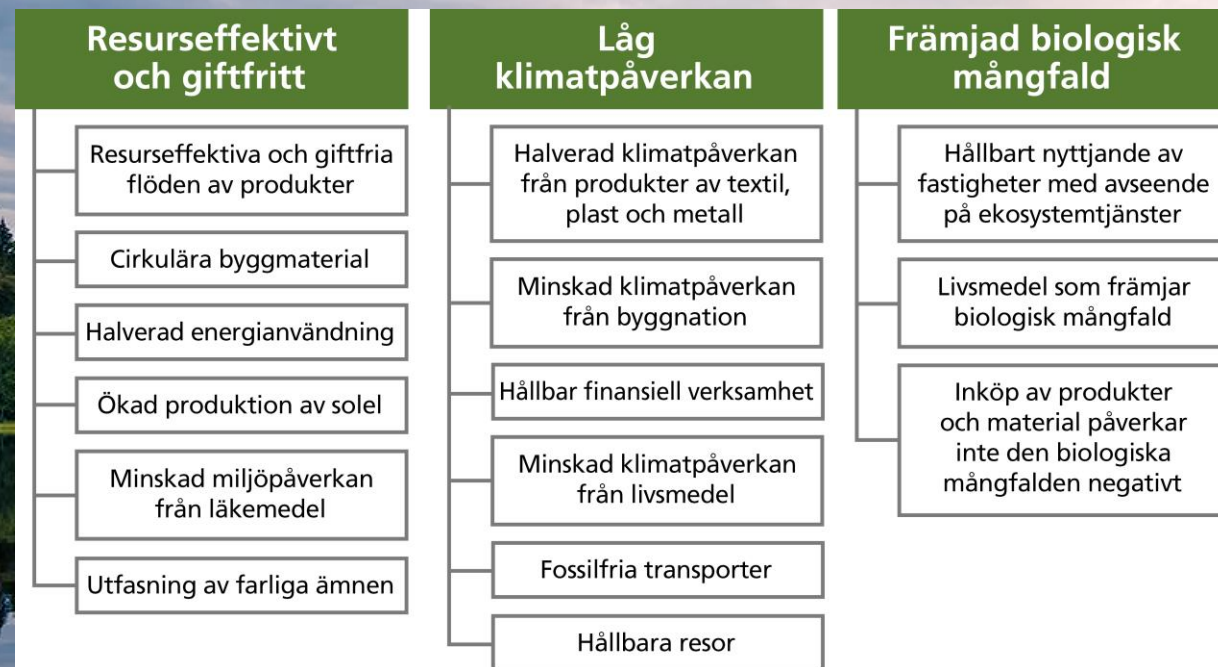
Färdplaner mot 2030

Miljömål 2030 är Västra Götalandsregionens styrdokument för det interna miljöarbetet under perioden 2021-2030. För miljömål 2030 finns ett antal delmål, som alla följs upp med hjälp av en färdplan.

Färdplanerna innehåller en beskrivning av åtgärder inom området, en tidsplan samt indikatorer för att mäta resultat i relation till uppsatta mål.

Färdplanen är ett underlag för prioritering samt anger vilka åtgärder som behöver ske. Färdplanerna kan ses som arbetsunderlag, och kommer uppdateras över tid i samverkan med berörda verksamheter.

Denna färdplan beskriver åtgärder för att nå delmålet "Resurseffektiva och giftfria produkter" och "Halverad klimatpåverkan från textil, plast och metall", kort beskrivet som 20/20/20/50-målet.

Inledning

För att åstadkomma ett resurseffektivt materialflöde har

Miljömål 2030 som mål att:

- ✓ Uppnå 20 % reducerat inflöde av material (framför allt genom längre livslängd och återvinning av det material som lämnar VGR),
- ✓ Minst 20% av inköpt materialflöde är återvunnet material.
- ✓ Minst 20% av inköpt materialflöden är biobaserat material (som ersatt fossilråvara).
- ✓ Att 20% av den plast som lämnar VGR materialåtervinns
- ✓ Den totala klimatpåverkan från VGR produktflöde minskar med 50 % framför allt genom åtgärder inom materialflödena textil, plast och metall.

Inledning: Hur påverkar vår produktanvändning vår miljö?

Textil, plast och metall hör till de mest omfattande globala materialflödena, räknat både i volym och miljökonsekvenser. De tre flödena växer också i oförminskad takt och därför har regionen valt att prioritera dessa. Miljöpåverkan från textil är störst i produktionsledet, runt 80 procent av våra textila produkters miljöpåverkan sker där. Det är därför av största vikt att förlänga textila produkters livslängd i Västra Götalandsregionens verksamheter. Plastflödet är fortfarande till helt övervägande del linjärt. Varje år blir plast till ett ursprungsvärde av tio miljarder kronor till avfall enbart i Sverige. Bara en liten fraktion av detta, runt tio procent, materialåtervinns. Dessutom är råvaran till plasten fortfarande till 99 procent fossilbaserad. Gruvbrytning och förädling av metaller är ofta förknippade med stor miljöpåverkan; buller och damm, ingrepp i landskapsbilden, samt utsläpp av föroreningar till luft och omgivande vattendrag, sjöar och grundvatten. Gruvbranschen är också en stor konsument av energi. Gruvors viktigaste miljöaspekt är dock kopplad till hanteringen av gruvavfall som kan skapa långsiktiga problem. Vad gäller sociala aspekter och hållbarhetsperspektiv i vidare bemärkelse finns det även här fler problemområden kopplade till metaller och gruvbrytning.

Trots stora ansträngningar att göra materialflödena mer cirkulära och resurseffektiva är fortfarande bara en begränsad del av flödena att betrakta som hållbara. Här har vi ett stort arbete framför oss med en omställning till resurseffektiva och giftfria flöden.

Delmål och omfattning

- ▶ 2030 är flödet av produkter giftfritt och resurseffektivt. Förbrukningen av naturresurser har minskat med 20%, andelen återvunnet material har ökat med 20% och andelen biobaserat material har ökat med 20%. Dessutom materialåtervinns 20% av den plast som lämna VGR.

Målet omfattar förbrukningsprodukter inom regionens verksamheter och innebär att andelen återvunnet material och biobaserat material ska vara minst 20% vardera av inköpt materialflöde år 2030. Framförallt inom vården där den absolut största förbrukningen finns men också inom andra förvaltningar och bolag. Undantaget är byggmaterial.

Målet omfattar alla materialslag men åtgärder kommer främst att fokuseras till textil, plast och metall då vi ser att det finns störst miljövinster att göra inom de produktgrupperna.

- ▶ Klimatpåverkan från produkter av textil, plast och metall har halverats till 2030.

Omfattar hela produkternas livscykel. För textil finns en långsiktig inriktning för textilområdet i VGR. Den långsiktiga inriktningen har fokus på cirkulationstextilier, som ägs och hanteras av Tvätteriet, Regionsservice. Arbete med att nå klimatmålet för textil kommer därför först och främst handla om den typen av produkter.

Klimatbokslut för VGR finns för 2021 och innehåller klimatpåverkan från cirkulationstextil, datorer och utvalda förbrukningsprodukter. Arbete pågår kontinuerligt för att förbättra klimatdata för produkter av textil, plast och metall.

Byggmaterial och byggprodukter är undantagna då de hanteras i ett eget mål gällande minskad klimatpåverkan från byggprocessen.

”

NULÄGE

Genom VGR:s verksamheter strömmar stora flöden av plast, textil, metall, livsmedel, glas, papper och olika energibärare. Vi köper produkter och verksamhetsanknutna tjänster för drygt 5 miljarder kronor per år. Den totala mängden avfall per år enbart från sjukhusen uppgår till cirka 10 000 ton. Nästan 60 procent av detta avfall går idag till förbränning.

Cirka 2,8 miljoner **textila artiklar** så som arbetskläder och bäddtextilier är i omlopp och rengörs i eget tvätteri, motsvarande omkring 850 ton textil. Varje år kompletteras textilstocken med nya artiklar med ett värde på mellan 20–23 miljoner kronor. Textilier som har uppnått sin livslängd, utslitna och trasiga artiklar, kasseras motsvarande ett ursprungligt värde på 15 miljoner kronor. Utrangerade plagg förmedlas till återanvändning eller materialåtervinning. Även möbler och inredning består till stor del av textil (inköp 92 mSEK per år).

VGR:s användning av **plast** liknar samhällets flöden i övrigt. Förpackningar dominerar och står för omkring 40 procent av volymen. Andra viktiga plastflöden är medicinska förbrukningsvaror och elektronik. Vid avfallshantering förekommer plast bland annat i riskavfallsbehållare och sopsäckar, inom måltidsservice i bland annat plasttråg för portionsförpackad mat, sträckfilm och handskar. Omkring 240 ton plast sorterades ut inom vården 2019 för vidare återvinning.

Metaller förekommer i exempelvis möbler och inredning, sjukvårdsspecifika instrument och elektronisk utrustning. Närmare 60 000 datorer är för närvarande i bruk inom VGR. Omsättningen är hög - omkring 20 000 nya datorer köps in per år. De datorer som byts ut tas om hand av en upphandlad återbruksentreprenör och säljs i första hand vidare på en andrahandsmarknad eller kasseras och vissa delar återvinns.

Uppföljning och måluppfyllnad

- ▶ Delmålet resurseffektiva och giftfria produkter kommer att följas upp både med hjälp av kvantitativa indikatorer så som inköpt antal utvalda förbrukningsprodukter, andel återvunnet samt biobaserat material i utvalda förbrukningsprodukter, och genom kvalitativa beskrivningar av åtgärder och aktiviteter som genomförs i syfte att minska materialflödet samt minska klimatpåverkan från VGR:s produktflöden. VGR arbetar med en prioriterad lista med utvalda förbrukningsprodukter där användningen ska minska eller där produkter ska ersättas med produkter som bidrar till att nå regionens mål.

Uppföljningen kommer framförallt att göras årligen, men det finns också möjlighet för VGR:s verksamheter att kontinuerligt under året följa sin förbrukning av utvalda förbrukningsprodukter genom en statistikrapport som tillhandahålls av Regionservice och Koncernkontoret.

Målet anses uppnått när materialflödet av utvalda förbrukningsprodukter har minskat med 20%, andelen återvunnet material i utvalda förbrukningsprodukter är 20% och andelen biobaserat material i utvalda förbrukningsprodukter är 20%.

- ▶ Delmålet halverad klimatpåverkan från produkter av textil, plast och metall är uppnått när klimatpåverkan från dessa produkter har halverats. Klimatpåverkan från dessa produkter följs idag genom VGR's klimtbokslut.

Då åtgärder inom de två delmålen kopplade till produktanvändning kommer ge effekter på varandras indikatorer antas måluppfyllnad av delmålet resurseffektiva och giftfria produkter också leda till en halvering av klimatpåverkan från just textil, plast och metall.

Uppföljning och måluppfyllnad

Delmål	Indikatorer	Basår
2030 är flödet av produkter giftfritt och resurseffektivt. Förbrukningen av naturresurser har minskat med 20 %, andelen återvunnet material har ökat med 20 % och andelen biobaserat material har ökat med 20 %. Dessutom materialåtervinns 20% av den plast som lämna VGR.	Användning av utvalda förbrukningsprodukter (antal) Andel biobaserat material i utvalda förbrukningsprodukter. Andel återvunnet material i utvalda förbrukningsprodukter.	2019
Klimatpåverkan från produkter av textil, plast och metall har halverats till 2030	Procentuell förändring av klimatpåverkan inköp av utvalda förbrukningsprodukter.	2019

Genomförande – Åtgärdsområden och åtgärder

Under 2021 har arbete med genomförande av delmålet om resurseffektiva och giftfria flöden startats upp. En samordningsgrupp mellan koncernkontoret och hälso- och sjukvårdsförvaltningar har initierats och i gruppen har gemensamma åtgärder för 2022 prioriterats och förslag för 2023-2025 har tagits fram.

Samordningsgruppen består av ett urval av representanter från hälso- och sjukvårdsförvaltningar. Gruppen förankrar sina förslag i ett större forum med representanter från alla hälso- och sjukvårdsförvaltningarna.

Syftet med samordningen är att förvaltningarna ska dra nytta av att arbeta med samma åtgärder under samma period samtidigt som stödet från Koncernkontoret, Förvaltningen fastighet, stöd och service och Försörjningsförvaltningen kan nyttjas på ett mer effektivt sätt.

Översikt delmål, områden och åtgärdsförslag

Resurseffektivt & Gifffritt

Textil

Öka andel biobaserad samt återvunnen råvara i textilvaror vid upphandling. Stärkta miljökrav.

Uttjänt textil går till återbruk eller materialåtervinning

Minska användningen av engångstextil

Minska textilsvinn

Minska kassation av textil

Åtgärder planeras och följs av FFSS, Försörjningsförvaltningen och Koncerninköp

Plast

Utveckla arbetet med Priolistan med utvalda förbrukningsprodukter

Tydlig vägledning för plastinköp

Ökad materialåtervinning av plast som lämnar VGR

Åtgärder planeras och följs av samordningsgrupp för 20/20/20/50 målet

Metall

100% av centralt ägs IT-utrustning ingår i ett återtagssystem

Synliggöra CO2 i serviceportalen vid val av IT-produkter

Minska användningen av engångsinstrument i metall

Åtgärder planeras och följs av Koncernstab digitalisering, Koncernkontoret, Koncerninköp

Åtgärder planeras och följs av samordningsgrupp för 20/20/20/50 målet